

Lapszemle.

Zeitschrift f. d. neutest. Wissenschaft. 1903. IV.

Ernst W. Die Blass'sche Hypothese und die Textgeschichte czimen bírálja Blass amaz ismeretes hypothesisét, a mely szerint a négy evangélium és az Acta nyugati szövegének (β), a keleti szöveggel (α) az a viszonya, hogy a Lukács munkáinál az evangéliumnak az α szövege a régibb, β az újabb, az Actának ellenben a β szövege a régibb, az α az újabb, részletesebb kidolgozás. Mert szerinte Lukács az evangéliumot Antiochiában írta s adta át Theofilusnak, de a rómaiak kérésére azoknak is leírta a teljes szöveget némi változtatással, ellenben az Actát Rómában fogalmazta meg és így is hagyta ott hátra, míg Antiochiába érkezte ott Theofilus számára a szöveget átsimitotta és úgy adta át. E felfogást Ernst bírálat alá véve elsőbb is kijelenti, hogy annak a kialakulását az az orthodox érdek befolyásolta, a mely az összes szövegek hitelességét menteni kívánja. Blass hypothesisét 4 főpontba foglalja össze s így bírálja el. 1. A β és α alapját képező eredeti fogalmazvány Lukács munkája és pedig a 11, 27-28. β -ben lévő következő kifejezése alapján: *συνεστραμμένων δὲ ἡμῶν*. Ernst ezt egyszerűen későbbi beszúrásnak tartja. 2. Blass szerint α , mint β Lukács által eszközölt fogalmazvány, vagy legalább is u. a. alapírat közvetlen leírása. Ernst ezzel szemben kimutatja, hogy a kétféle szöveget azonos alapra visszavinni lehetetlen. 3. A két szöveg önmagában lezárt önálló forma, amelyek alapján az alapíratra következtethetünk. Ernst egyszerűen arra hivatkozik, hogy úgy a β , mint az α rendkívül sok változatban és pedig alaposan eltérő változatban maradt ránk és így önmagában egyik se bevégezett forma. Ezek alapján tehát az alap-szöveget megállapítani nem lehet. 4. A két forma közül az Actára nézve β a régi, pontos, α az újabb, pontatlan, a harmadik evangéliumra nézve pedig α a régi, pontos, β az újabb, pontatlan forma. Ernst kimutatja, hogy a β szöveg minden esetben tévedésekkel és szándékos változtatásokkal teljes szöveg, az α pedig egyszerűen már tudatos szövegkritika eredménye. Végző eredménye ez: A harmadik evangéliumot és az Actát u. a. szerző írta, s művét a szokásos módon sokszorosították s így az eredetitől eltérő leírások származtak. Már Origenes panaszkodik a szöveg romlásáról s igyekszik azon

segíteni. A sok szövegkritikai kísérlet egyike a mai kanonikus is, amely tehát formáját tekintve másodrendű ugyan, de tartalmát tekintve elsőrendű.

Hogy a Blass-féle hypothesis, mely szerint úgy a keleti, mint a nyugati szövegek egyformán eredeti fogalmazványok, meg nem állhat, elég csak arra utalni, hogy a kétféle forma sok-sok változatban maradt ránk. Ernst álláspontja egészben helyes, csak hogy ha a mai kanonikus szöveg kritikai munka eredménye, hogyan magyarázzuk pl. az első 4 verset, amelynél az első mondat befejezve sincs. Itt még nem lehet ily mereven állást foglalni.

Di Pauli A. Zum sog. 2. Korintherbrief des Clemens Romanus. Azt vitatja, hogy ez a levél a korinthusi gyülekezetben a rendes istentiszteletken felolvasás tárgya volt. De nem Kelemen írta, hanem Soter római püspök. Nem is levél az, hanem encyclica, megtérésre és bűnbánatra hívó értekezés. Két részből állott: az első 18 fejezet Soter munkája, a 19. és 20. fejezet pedig az ehhez fűzött intéző tanúság. Ha az őskeresztyénség irodalmának ismertetésében sorra kerül a Kelemen-féle 2-ik levél is, akkor Di Pauli fejtegetéseire is rátérek.

Waitz H. Eine Parallele zu den Seligpreisungen aus einem ausserkanonischen Evangelium címen a *Κηρύγματα Πέτρον*-nak a Recognitiókban található töredékei alapján azt igyekszik bebizonyítani, hogy a Máté evangéliumában lévő boldoggá nyilvánítások szövege másodrendű s a *K. II.* alapjául szolgáló ismeretlen evangélium és a Lukácsnál fenmaradt szöveg régibb és megbízhatóbb. — A Péter igehirdetése tárgyalásánál erről is szólni fogok.

Fiebig P. és *Klein G.* a *ἰλαστίριον* fogalmához szolgáltatnak adatokat.

Leitpoldt J. két, a 6–7., illetve 9-ik század körüli időből származó görög-kopt evangéliumi töredéket jelent be, amelyek a berlini muzeum birtokában vannak. Ezek egyikén Lk. 12, 4–12, a másikán Mt. 13, 10 és 20 s köv. versei vannak görögül és kopt nyelven. E töredékeknek az adja meg jelentőségüket, hogy a kopt töredék igen kevés és hogy a görög szöveg a Nestle-féle kiadás szövegével egyezik. Azt hiszi, hogy Egytom egy részében a görög szöveget is használták, de az istentisztelet nyelve a kopt volt.

Közli: Raffay Sándor.